

Arrelant Dèries i Saraus

Maria Ramon i Caballé

associació
**helena
jubany
i lorente**

2 DE DESEMBRE DE 2022 / OBRA GUANYADORA
DEL XV **PREMI HELENA JUBANY** DE NARRACIÓ CURTA
O RECURS DE CONTES PER A SER EXPLICATS

L'AUTORA

Maria Ramon i Caballé (El Vendrell, 1945) és mestra jubilada i sempre ha exercit al Vendrell, on va començar i acabar 40 cursos seguits, la meitat dels quals fent docència directa amb alumnes, des del parvulari fins al batxillerat, i l'altra meitat dirigint el Centre de Recursos Pedagògics del Baix Penedès des de la seva creació, el 1986, fins al dia que es va jubilar, el 2005. A més de la tasca pedagògica, ha sigut organitzadora del Festival de Teatre Infantil i Juvenil del Baix Penedès.

Va cursar la carrera de Filologia Catalana a la Universitat Rovira i Virgili. Es va llicenciar el 1995 juntament amb la seva filla, que feia els mateixos cursos d'una altra filologia. Anava a la Facultat un dia per setmana, perquè la feina al CRP i la cura de la família no li permetien d'assistir-hi més sovint. Ha escrit diversos llibres: *Petita Història de Joan Julivert*, *Petita història de Benvingut Socias* i *Petita història de Jaume Ramon i Vidales*, que era el seu besavi. També ha publicat *Els amics de pedra*, que tracta de la guerra del francès a l'Arboç; una monografia sobre el vot del poble de Santa Oliva anomenada *Per l'agost després del batre*, i els dos volums *Coneguem la comarca: el Baix Penedès* juntament amb altres autors. Recentment ha publicat en equip *Les fonts públiques del Vendrell*.

Ha estat voluntària de Càritas. Pertany al Club de Lectura de la Biblioteca Terra Baixa del Vendrell, i hi ha col·laborat dirigint un Club de Lectura Infantil. És voluntària de Mans Unides, i des de la jubilació s'hi ha pogut dedicar amb més assiduitat. Juntament amb una altra companya, ha fet de contacontes i també xerrades a les escoles. Actualment és secretària de la junta de l'Aula Universitària de la Gent Gran, al Vendrell, que depèn de la Universitat Rovira i Virgili.

Arrelant Dèries i Saraus

Maria Ramon i Caballé

© **Associació Cultural Helena Jubany i Lorente**, 2022
<http://helena.jubany.cat/associacio>

Autora:
Maria Ramon i Caballé

Fotografia de portada:
Freepik

Disseny gràfic i compaginació:
Punts·Volats

Correcció lingüística:
Joan Jubany i Itxart

Impressió:
Giromail

Arrelant Dèries i Saraus és l'obra guanyadora del **15è Premi Helena Jubany** de narració curta o recull de contes per a ser explicats, que s'ha lliurat a Mataró el 2 de desembre de 2022, coincidint amb el 21è aniversari de la mort de l'Helena.

Arrelant

Estic de sort, jo. Tinc molta, molta sort. La meva història mai no valdria la pena de ser contada si no fos per un seguit de circumstàncies que em van portar on visc ara. Naturalment, soc del Barça. De forma extremadament arrelada, ja ho veureu, però problemes de tipus genètic em priven de ser blaugrana.

Em fa mandra d'explicar-vos les coses punt per punt. Per tant, us prego que llegiu aquest retall de premsa, copiat fil per randa d'una pàgina d'Internet, i així m'estalvio presentacions.

El Camp Nou canvia la gespa

Aquest matí ha començat el procés de substitució de la gespa del Camp Nou per una de nova. Entre avui i dimarts està previst que es retiri tota la superfície de gespa de l'estadi.

- Des de bon matí, els operaris del manteniment de la gespa del Camp Nou han començat el procés per enretirar-la i rebaixar la superfície un total de quatre centímetres. Es preveu que aquesta tasca estigui enllestida d'aquí a dos dies
- i que, per tant, dimarts al vespre ja no quedi gespa al Camp Nou. Un cop es retiri la gespa actual, la superfície de l'estadi on s'incorporarà la nova gespa se sotmetrà a un tractament especial per millorar-ne el futur arrelament.

Un cop col·locada la nova gespa es faran els treballs oportuns, durant la propera setmana, per afavorir-ne la perfecta consolidació al subsol, per afrontar el partit de Lliga contra el Betis amb les màximes garanties.

Ja ho heu endevinat: jo soc la nova gespa de l'estadi. Soc al Camp Nou des del febrer, i no m'acabo d'acostumar a viure tan i tan rebé, ostres!

De fet, pel meu origen tampoc no estava destinada a grans gestes, jo. Ni tan sols soc de bona família, d'aquelles del Pirineu o de la Garrotxa... No, res d'això: soc una gespa de viver, d'aquestes que es planten així a l'engròs. En un camp espaiós, això sí, però bastant urbanitzat i parcel·lat.

De petita, no és que em delís per ser un prat muntanyenc, amb tot de vaques que frisen per cruspir-se el verd més tendre. No. Ni tampoc no em feia cap gràcia morir-me de set quan els núvols es decideixen per ser garrepes i no deixen anar ni sola una gotellada per mal de morir, que temps de sequera prou que se n'han viscut, darrerament. Jo tenia la manduca assegurada amb l'adob que els del viver m'anaven escampant, i tot d'aspersors m'havien assegurat sempre la verdor i la fulla flexible. Hi havia uns nois (l'Ibrahim, el Fortunato i el Jordi, que eren els que em segaven i em resseguien les males herbes) que parlaven sempre del Barça amb una fe i un entusiasme que s'encomanava. Així és com el meu cor va esdevenir profundament culer, i només esperava els dilluns per saber la crònica de la jornada.

Així estaven les coses quan vivia a la plantació. Què en podia esperar, del futur? Amb una bona sort, anar trasplantada a una urbanització de luxe, en pla teló de fons, rodejada de floretes

de viver. Perquè les floretes, les males putes, prou que aixequen els pètals amb orgull. Saben que fan el seu goig, i que els ulls dels humans se'n van als colors vius. De totes, les begònies són les més insolents. Em miraven amb un menyspreu! I de les petúnies... no en vull ni parlar, de què em deien. Vaja, que jo, gespa de tota la vida, podia esperar anar a algun jardí públic o privat, o ser la base d'un camp de golf, amb l'ensopiment que això deu comportar...

Però el destí de cada u és imprevisible. Què en podia saber, jo, dels concerts que es van fer a cal Barça l'estiu passat, i que van trepitjar de mala manera la meva antecessora? Res de res, és clar. Jo encara no havia nascut. Els concerts i d'altres contingències (que de males temporades en passem tots (i les herbetes també, eh?) van minar-li la salut. I els anys, que no perdonen.

En fi, tampoc no cal anar buscant als arxius. La realitat va ser que, per any nou, la gespa de l'estadi es veu que anava de mal borràs, i tothom va fer mans i mànigues per salvar-la, però al final es va decidir que s'havia de canviar. A primers de febrer van passar les màquines i la meva predecessora va anar a enriquir l'adob d'algun viver, que nosaltres ho tenim molt clar, això del reciclatge. I aquí és on entro jo.

Un matí, allà al viver, mentre mandrejava per terra absorbint el ruixim dels beneïts aspersors, vaig veure l'encarregat de la meva parcel·la acompanyat de tot de gent que no havia vist

mai. Anaven ben vestits i amb sabates bones, que això, jo, ho conec de seguida. Vaig parar l'orella, i aviat en vaig treure l'entrellat: anaven a vistes, em valoraven, m'acariciaven les fulletes i fins i tot em van fer fotos. Com que parlaven sense embuts, ràpidament vaig saber que em volien comprar per portar-me al Camp Nou, a cal Barça. Llavors vaig lligar caps, jo. Perquè feia un parell de dies que havia sentit que l'Ibrahim, el Fortunato i el Jordi comentaven el malestar del club pels forats i els clapejats creixents de la gespa de l'estadi.

Quan vaig sentir que em volien comprar, em vaig esborronar tota d'emoció. De seguida em va saber greu, això, perquè si els compradors veien que se m'eriçaven les fulles, igual es pensarien que soc una bleada, una pocapena i una estreta... És com quan vosaltres us torneu vermells en un moment inoportú i us sap tant de greu que vegin que... uf!

Però es veu que no se'n van adonar, o els va fer gràcia la meva encrespada... I van tancar el tracte. Tampoc no em pregunteu pel meu preu: no en tinc ni idea. Barata, no ho devia ser, però es veu que tant se val quant costés, jo. Em feia com mal de cor pensar que haguessin de pagar molts diners per mi, humil herbeta que no és que m'hagués guanyat el sou, estirada tot el dia a terra... El Club va pagar l'import i, pels comentaris de l'Ibrahim i la colleta, ni els socis ni els aficionats es van posar cap pedra al fetge per això. O sigui que no hi vaig pensar més, en les finances.

I aquí comença l'aventura de la meua vida, la que em va canviar l'existència i em va proporcionar un lloc destacat al món. No m'entretindré a explicar-vos els procediments d'arrenca-ment, d'enrotllament –en pla catifa– i de desenrotllament ja a l'estadi...

Quan vaig obrir els ulls i em vaig veure per primera vegada on seria casa meua per la resta de la meua existència, l'esborrona-ment va ser tan, tan gran...

Llavors vaig sentir com un jardiner del Camp Nou li deia a un altre que aviat m'haurien de fer la primera tallada, que tenia les fulles molt llargues... L'equip de jardineros que em cuidarien a partir d'aquell moment em van semblar molt agradables, molt professionals i amb molta experiència. Encara que trobaré a faltar els meus antics cuidadors del viver...

Em van regar, em van mimar, van deixar que arrelés tranquil-lament, em van fer fotos i em van filmar pel dret i pel revés... Aviat vaig poder conèixer els jugadors i l'equip tècnic. La valo-ració que van fer de mi en aquell primer entrenament en què vaig ser base va ser molt bona. Tota jo era un clam, també.

Però allò que realment em va capgirar va ser el meu primer par-tit a l'estadi. Voleu que us digui què em va impressionar més? Doncs... potser la remor. Aquell soroll tens i alegre, fort però vellutat, dels milers i milers d'espectadors que omplien les gra-

des... no us ho sé explicar. Penseu que jo no havia sentit mai res de semblant. El silenci dels camps, el soroll puntual d'un motor, la remor de converses o el brogit dels insectes... ja veus! Quan aquella remor creixent es va fondre amb les primeres notes de l'himne, el meu primer himne del Barça a l'estadi... em vaig posar a plorar, de debò. De seguida me'n vaig penedir i vaig fer el cor fort, perquè no volia que per culpa meva rellisquessin els jugadors... Però va ser molt fort, molt.

Des d'aquell dia, espero cada partit amb impaciència. Ja m'agraden, també, els entrenaments, ja... Però el pessigolleig dels nervis davant d'un partit, això no té preu. De fet, estic de sort d'haver ensopegat un any en què el Barça no fa patir gaire, que juga bé i ho fa amb alegria i precisió, que sovint guanya i que tothom està més o menys content, però el culer, ja se sap, content, content del tot, no ho està mai.

Em penso que tinc els nostres colors tan arrelats dintre meu –mai mai més ben dit, oi?– que passi què passi seré blaugrana per sempre més, encara que, com us deia al principi, no ho pugui manifestar per raons d'estricta genètica, per l'anomenada clorofil·la que em compon.

El meu punt de vista sobre el futbol és, naturalment, una mica diferent del vostre. Estic arran de terra, i això vol dir que no tinc gaire perspectiva de la posició dels jugadors sobre el camp. De vegades haig de recórrer a les pantalles dels marcadors per

veure bé què passa. Ara que, amb la càmera que sobrevola l'estadi tinc una altra visió de mi mateixa, i trobo que faig el meu goig, mal m'està de dir-ho, però és cert. I la manera que em seguen trobo que em dona un look graciós i original. Vista amb la càmera que dèiem, faig com un tauler amb tons de verd diferents. Aquests jardiners són uns artistes. M'agrada, tu.

També trobo d'una delicadesa remarcable el detall que tenen, amb el reglament a la mà, els àrbitres quant al calçat dels futbolistes. Sempre, abans d'entrar un jugador a la gespa, l'àrbitre o l'assistent li mira la sola. Ja sé que és per evitar que facin mal a d'altres jugadors, però mira, a mi també em va bé, i em sembla un detall molt fi.

Hi ha un costum que no és que em molesti, però... vaja! Em refereixo a la mania que tenen els jugadors, tots, d'escopir de mala manera damunt meu per poc que en tinguin l'ocasió. Us hi heu fixat? En fi, deu ser cosa dels nervis.

Però allò que realment em molesta és que un determinat sector del públic tiri objectes al terreny de joc. Em crispa quan cauen damunt meu ampolles de plàstic, monedes, encenedors i tota una variada gamma d'andròmines. Si són paperets, mira. Però de seguida penso en la feinada que tindran després els meus cuidadors per deixar-me una altra vegada neta i polida. Total, per res... Vaja, cada vegada hi ha menys brètols d'aquests al nostre estadi, però no n'hi hauria d'haver cap.

Quan hi ha una enganxada entre dos jugadors, o una lesió per la causa que sigui... jo soc qui ho veu de més a prop. Cauen damunt meu i, de vegades, el crec dels ossos és esgarrifós. Si el jugador s'aixeca al cap d'una estona rai, perquè la lesió sembla que no té importància, o bé no té cas, que de *piscineros* n'hi ha a tot arreu... Però si se l'emporten amb el cotxet aquell... quan passa això, a la nit, no dormo. Quan tothom marxa i s'apaguen els llums de l'estadi, sento ran d'arrels el crec aquell, i em faig un tip de patir, especialment si és un dels nostres, siguem clars...

La meua vida és, com podeu entendre, realment envejable. Em sento important dins la meua humilitat. Sóc afortunada en extrem, valorada per tothom, mimada per professionals, surto a tots els telediaris, revistes, premsa diària, Internet... Menjo molt bé, mai no em falta l'aigua, dispo de un drenatge que ja el voldrien molts jardins... i no tinc cap floreta estúpida que em recordi que els seus colors són més bonics. Jo resalto els millors del món: el blau i el grana, au.

La dèria del set

La tia Mercè era tot un caràcter. Alta, prima, amb cara de pocs amics (però afable si ella volia); tothom la coneixia pel seu fer decidit, de dona que no està per brocs.

Jo vaig créixer en una casa on els avis, els pares i la tia Mercè eren tot u. Vull dir que no hi havia fissures en la seva manera de veure el món. Naturalment que eren diferents; oh, i tant! Però per a nosaltres, els marrecs de la casa, el bloc era compacte, granític, sòlid i segur. De dret, i au! En fer-nos grans, vam anar apreciant les diferències de criteri i, com a bons aprenents d'adult, intentàvem treure profit d'aquesta diversitat en benefici propi. Però no és pas de psicologia familiar que vull parlar, Déu me'n reguard.

Com deia, la tia Mercè tenia una manera de veure les coses que no admetia rèplica. Que deia que feia vent? Doncs en feia, encara que no es pogués ni una fulla. Per això, les seves sentències eren de pedra picada. Una de les afirmacions més taxatives, més apassionades, era la defensa que feia del número set. Vaja, que era d'un enamorament total (cal dir que la tia Mercè va ser soltera de tota la vida: era el seu estat natural, també. I tia per vocació, això sí).

Doncs com deia, el set era el seu número preferit. Què dic, preferit? Era **el** número. Així m'ho demostrava sempre que en tenia ocasió. D'afirmacions categòriques, la tieta en tenia un feix. Però no és ara el moment tampoc de fer cap inventari. Només vull aprofundir en aquesta: el set era per a ella un número màgic, important i transcendent.

De primer, vaig pensar que, com que tenia la carrera de piano, doncs la cosa li venia de les notes musicals que, com sap tothom, són set. I sí, és clar que sí. Quan m'explicava els tons, els semitons i les octaves en un pentagrama esgrogueït que tenia damunt del seu piano, jo veia que els ulls li brillaven amb l'emoció serena que provoca la lògica matemàtica, ja que la teoria musical no és altra cosa.

És clar que jo, llavors, era un marrec que tot just havia fet la comunió, a la dècada dels anys cinquanta, època en què el món era en blanc i negre.

Però la cosa anava més enllà. De l'univers musical saltava a les referències bíbliques del numeret en qüestió. Que si Nostrosenyor havia fet el món en set dies (d'aquí ve set-mana, és clar), que si a Jericó van haver de fer set tombs a la muralla perquè s'ensulsís, que si allò de "setanta vegades set"... Quan sortien les set plagues d'Egipte (que després va resultar que eren deu) la cosa ja agafava color. Amb quina passió explicava tot allò de la pluja de sang, de les llagostes i les granotes...! Vaja, que no

calia veure les pel·lícules bíbliques de l'època, perquè ella t'ho pintava tot amb un realisme cinematogràfic.

Els Sacraments també són set. I no parlem dels set pecats capitals, origen dels mals del món. És clar que ella només me n'explicava sis, de pecats, quan jo volia precisament que em detallés el que mai no esmentava... Deia "... i l'altre!" Llestos. Llavors, per allò d'equilibrar la balança i sortir del tema, em detallava les set virtuts que es contraposaven a tanta iniquitat: "... *contra soberbia, humildad; contra gula, templanza; contra pereza, diligencia*". Així, en castellà, que el catecisme, als anys 50, era de fora. Jo, això de la diligència sempre em sonava a pel·li de diumenge, amb els cavalls de John Wayne.

Quan arribaven les set setmanes de quaresma, amb el bacallà i les arengades, sempre deia que la Pasqua ens arribaria amb l'esclat de la primavera, un cop passats els mesos de fred i penellons. Aprofitava per explicar-me els set anys bíblics d'abundància que precedien els set d'escassetat –altrament anomenats “de les vaques flaques”– per fomentar en mi una actitud estalviadora que no sé si vaig acabar d'interioritzar. Eren, en tot cas, anys en què la fúria consumista encara no s'havia ni imaginat, al nostre país.

El que sí que en vaig treure, de tot plegat, van ser unes magnífiques notes en *Historia Sagrada*. De la mà del número aquell, m'entraven les lliçons de l'Antic Testament com si res, a més

de les nocions musicals que, vulgues o no, m'eixamplaven les perspectives. Mai no li ho agrairé prou.

També em deia que han passat a la posteritat els set savis de Grècia, però llavors jo no sabia ni on era Grècia...

Un dia de finals d'agost, després d'una d'aquelles tempestes que deixen l'aire ben net i el cel planxat, quan hi va aparèixer l'arc de Sant Martí, la tieta em va recalcar, amb un convenciment gairebé religiós, que al cel s'hi veien set colors. Jo, ja us ho podeu imaginar, vaig creure que la cosa anava de mania, perquè aquells colors que es pintaven sobre els nostres caps no eren nítidament destriables. Però després, a l'escola, em van fer estudiar tot allò del "*rojo, anaranjado, amarillo, verde, azul, añil y violeta*", i sí que eren set. Però passa que jo, allò de l'*añil* no ho acabava d'entendre, però vaja...

Meravelles de l'univers. Per cert: a l'antiguitat es veu que van establir una mena de rècord Guinness d'estructura limitada, i precisament van fixar en set el nombre de meravelles d'arreu del món. Aquesta llista ha anat canviant, i ara podem inventariar les set meravelles del món modern, però tampoc no és propòsit d'aquest recull ressenyar-les. Aneu a Google i hi apareixen, les antigues i les d'ara.

Van anar passant els anys, i aquella dèria numèrica de la tia Mercè se'm va encomanar una miqueta, ho confesso. A la clas-

se de matemàtiques em fixava especialment en aquest número que, si hi reflexionem una miqueta, és ben curiós. Actua com el primer primer de veritat. Vull dir allò de la divisibilitat. Vaja, que la taula del set és especialment enrevessada precisament perquè els números que la componen són un pèl... “ells”. Mireu el 7×7 , sinó. T’agafen ganes de dir: “aiiii...!” Una altra relació matemàtica és $22/7$, el número pi. Universal i infinitament llarg. Allò del 3,1416 no és una invenció de la tieta, sinó una veritat matemàtica objectiva rodonament destacable, i inacabable. Fa basarda pensar que mai acabaràs la divisió de 22 entre 7.

Molt més tard, i parlant de mates, es van posar de moda allò dels conjunts i les bases, quan el que es va anomenar “matemàtica moderna” va envair les aules. Ningú no sabíem per què redimonis servia, tot allò, però tocava aprendre això, i au. Molt més tard vam descobrir que precisament el sistema binari és l’eix i fonament de tota calculadora, i que és a la base de la revolució tecnològica que avui vivim. Ens ho podien haver dit, caram, que potser hauríem estudiat amb una mica més de ganes... Però per on anava. Seguint amb la meva adquirida dèria del 7, vaig veure que la seva representació en binari és 111, o sigui tres circuits tancats. Mira.

A classe de llengua, quan ens va tocar estudiar llatí, “septem” era la paraula. I després, esbrinant l’evolució d’aquest mot, vaig veure que s’hi complien les lleis generals de la lingüística quan diuen que la variació està directament relacionada

amb la distància, de manera que un mot evoluciona més com més lluny s'està de l'origen. Així, a Itàlia, el nom és "sette", poc diferent. A França en diuen "sept", i una mica més lluny, a Catalunya, "set". En canvi els espanyols ja diftonguen i diuen "siete". Quant a les llengües no romàniques, que van tant a la seva, doncs en aquest cas és fàcil d'endevinar que el rastre llatí té a veure amb aquest algorisme: els anglesos diuen "seven" i els alemanys, "sieben". Curiós, oi? Perquè la traducció de la majoria dels altres números s'allunya de les arrels llatines...

Molt més tard vaig estudiar filologia. En realitat, es tracta d'un exercici de reflexió molt bonic sobre la llengua i la literatura. Polisèmia, sinonímia, analogia, paremiologia... paraules que semblen qui sap què, però que en realitat només són això: la reflexió sobre què diem, com ho diem i per què. Posarem en pràctica això amb la parauleta que ens ocupa: set. Expressions com "ser un setciències", "ves ara per quins set sous", "em fa set pedres" o "té set vides com els gats" coloreixen la nostra parla. I no diguem del "séptimo cielo" dels veïns... En espanyol, un *set* és també un conjunt d'objectes de les mateixes característiques o destinats a les mateixes finalitats.

Ser un setmesó o ser de Setcases poden ser atributs de determinades persones, i anar a dinar a "Les 7 portes" de Barcelona et pot resultar molt agradable (i un pèl car, suposo...).

La música de la paraula també fa de les seves. D'això en diuen homofonia, però és tan simple com el fet que, si diem “tinc set” és que estem assedegats –i en sentit figurat, “set de justícia”, (o de venjança, o d'amor...)–; si parlem de tennis, els “set” són conjunts de jocs, i si ens fem “un set” als pantalons tindrem un disgust i ens n'haurem de comprar uns altres, perquè avui no sargim res.

Tornant al tema bíblic, doncs se suposa que, a més de Caïm i Abel, els nostres primers pares van tenir una bona colla de fills i filles, si no, ves d'on venim, nosaltres... Perquè l'únic nom que ens ha arribat d'aquella germania és Seth, un xicot més aviat tranquil que no es ficava en les baralles dels altres dos, i sort n'hi va haver, oi?

La literatura també ha fet de vegades com la tia Mercè editant títols tan coneguts com “Blancaneus i els set nans” i “Les set cabretes i el llop”, així com la cançó aquella que diu “Set pometes té el pomer...” en el món infantil. Si ens remuntem a referents clàssics, de seguida ens ve a la memòria la Divina Comèdia, de Dante, en què el seu viatge al purgatori i l'infern també està estructurat en set pisos, com aquell qui diu...

Si pensem en el món del cinema, també anomenat el setè art, de seguida ens ve a la memòria l'agent 007, en qualsevol de les seves encarnacions. D'altra banda, qui no ha vist “El séptimo sello” d'Ingmar Bergman, o “Los siete magníficos”, de Yul

Brynner i companyia? A més, les pel·lis de l'oest americà ens tenien avesats a la resolució de molts conflictes mitjançant el setè de cavalleria, trompeteta inclosa... També a la tele. Després, a televisions veïnes van fer sèries com “Ana y los 7” i “7 vidas”, oi?

Finalment, després d'aquest al·legat en favor d'un número concret, digueu-me per què, si no fos una xifra especial, s'hauria popularitzat precisament el 0,7% del PIB per a proposar l'ajut a països menys afavorits?

La tia Mercè va morir als seus ben portats 86 anys, però es va equivocar de dia, perquè va traspasar un primer de novembre. Segur que, d'haver pogut manar en això, hauria ben paït els panellets, aquell any. Vaja, que la tieta, tot un caràcter ella, tenia raó en això de considerar aquest número com a destacat, singular i ple de suggeriments. Jo us convido a buscar més relacions, més referències, més possibilitats d'aquest –o d'un altre, tant se val– número, ja que constitueix un exercici molt saludable d'imaginació. I d'interdisciplinarietat i globalització, per dir-ho amb paraules d'avui.

Sarau a la impremta

El Jaume no ho sap, però cada vespre, quan ell tanca llums i portes i se'n va de la impremta, allà dins passen coses que ni s'imagina.

En el silenci de la nit, els papers es desvetllen i procedeixen a l'entrenament. Les tintes, pel seu cantó, també s'apressen a treballar. Cal estar en forma.

Perquè el Jaume es pensa que és ell qui fa els impresos. Creu que tot el mèrit és d'ell i del seu equip quan, amb els ordinadors primer i les màquines després, imprimeixen els treballs que els clients els encarreguen. Això creu el Jaume.

Però la realitat és tota una altra. Allò que ell no sap és que cada nit...

–Ei, tu, resma blanca, espavila't i comença a preparar-te per al dia que t'espera –crida l'albarà des del seu ganxo–, que has de convertir-te en... ui, a veure... sí, quatre-cents blocs de factures numerades.

–Sí, ja ho sé –respon el paper blanc–, sempre em toca a mi. M'agradaria ser paper gris o taronja, potser no aniria tan atrafegat...

–Va, prou de grinyolar i a la feina! –que mana l'albarà.

El Jaume ignora que cada vespre els papers amb més experiència ensenyen als nouvinguts què cal fer per convertir-se en targetes, factures o cartells. Cal estar a punt per ser impresos, per no enganxar-se els uns amb els altres i per lliscar per les màquines amb rapidesa i eficàcia. Perquè ningú no neix ensenyat, i ells saben que és important aprendre i entrenar-se per no fallar el dia de la veritat, que és quan són seleccionats per a ser impresos.

Si el Jaume sabés que cada nit la seva impremta es converteix en una mena d'estadi on uns atletes molt especials fan mans i mànigues per convertir-se en impresos de primera divisió, potser es miraria les prestatgeries amb uns altres ulls.

Però tothom sap que als vestidors de vegades hi ha tensions. Les nits d'entrenament a la impremta del Jaume no sempre són una bassa d'oli...

Perquè cal dir que les tintes també s'entrenen. És tota una altra dinàmica, és clar, perquè la feina d'elles no té res a veure amb la dels papers.

Les tintes són coquetes, boniques, fan una olor molt bona i molt especial, llisquen sobre tota mena de superfícies amb delicadesa i rotunditat... Quan s'enganxen en un lloc, costa

molt fer-les desaparèixer. Elles ho saben, coneixen el seu poder i l'utilitzen.

Els papers, pobres, s'enamoren molt fàcilment de les tintes. I cada color de paper té preferències sobre els seus diferents pigments, és clar. Bé, ja veieu que el problema està servit.

Que lluny està el Jaume de saber que aquell vespre, mentre les resmes assajaven com convertir-se en folis, uns pots de tinta nova acabada de comprar, des del prestatge estant iniciaven el seu aprenentatge de combinació sota les directrius de les tintes veteranes, que ho saben tot dels colors i les mescles.

-Va, magenta, posa't a punt que t'has de convertir en taronja
-que fa la tinta experimentada del prestatge de dalt.

-I com ho faig, pobreta de mi? -diu la gota de magenta.

-Ara t'ho dic. Groc, espavila't. Agafa una miqueta del teu pigment i barreja't suaument amb la gota magenta.

-Ai, quines pessigolletes! -fa el magenta.

I de seguida van veure que desapareixien el magenta i el groc per fer un taronja brillant i intens. Un oh! es va escapar de les boquetes dels altres pigments. Totes les tintes volien sortir a entrenar-se i veure què podien fer. Intuïen que tenien moltes

possibilitats. El cian i el groc van fer verd, el blanc i el negre van confegir molts tons de gris, el cian i el vermell feien morats diversos, i es va produir un color rosa molt delicat quan una goteta molt petita de magenta va barrejar-se amb el blanc brillant que mandrejava en un racó. Si en feien, de crits, rialles i exclamacions, aquelles tintes enjogassades!

Mentrestant, els papers badaven. Qui més qui menys, tots estaven enamorant-se d'aquella remesa de tintes brillants i fresques que actuaven mesclant-se, rient i jugant. El Jaume ni sospitava que aquell vespre hi hauria problemes, al seu taller.

L'albarà dels encàrrecs, juntament amb les cartolines i cartons de més pes, estaven indignats per la cridòria de les tintes i, sobretot, per l'embadaliment dels papers més joves que, sortint atropelladament dels seus prestatges, volien anar a ser tacats per aquells colors nous i màgics que s'anaven formant davant dels seus ulls.

–Tots a lloc! –cridaven els entrenadors–. Que no veieu que no fareu més que embrutar-vos sense solta ni volta?

–Oh, és que aquest verd brillant és preciós sobre el meu color...
–que deia la cartolina gris perla– i m'encanten les pessigolles que fa la tinta en assecar-se sobre meu...

–Au, va, que això no serveix per res! Que no veus que t'hauran de llençar a la paperera, beneit? Ara ja estàs brut, carallot, i per molt

que creguis que fas goig, doncs ets un bunyol. Què en sabràs tu, dels impresos ben fets! Et queda molt per aprendre, marrec!

I dirigint-se a tots els papers, els entrenadors van enumerar les virtuts de la feina ben feta, de la netedat i precisió que cal per a esdevenir imprès de luxe, dels sacrificis que s'han d'esmerçar per fer-se paper de primera divisió...

Si el Jaume arribés a saber que havia comprat una partida de tintes especialment atrevides, potser no les hauria tret de l'embalatge. Però és clar: ell, *in albis* del tot.

I les tintes, ignorant per complet les recomanacions dels pigments veterans que les ensinistraven en l'art de les bones mescles, es van començar a donar cops, a deixar-se anar pot avall, a regalimar sense mesura sobre la taula, totes alhora.

I què va passar? Doncs allò que passa quan es fan les coses sense control: es va formar un pastitx, una amalgama de colors barrejats sense solta, una pasterada d'un color marró indefinit, opac i fastigós, que va omplir la superfície d'aquella pobra taula. Ah! I tot això enmig d'una cridòria impressionant, d'uns xiscles histèrics i d'un soroll de pots que cauen. No se sentien gens ni mica les ordres que donaven les tintes responsables.

I els papers? Doncs no us penseu que es van quedar quietes; res d'això! Encomanats per l'eufòria general, els més joves i

brillants es van posar a saltar damunt les tintes, es van rebotar literalment per sobre de la barreja com si fossin surfistes, es van rabejar de tinta multicolor i no hi havia qui hi posés ordre.

Pobre Jaume! Si tingués la més mínima idea de què estava passant al seu taller, de segur que se l'haurien hagut d'endur amb una ambulància. Però ell, res, dorm que dorm. Com que no en sap de la missa la meitat...

Davant la situació general, els responsables de la impremta van activar el pla d'emergència. Com que aquest és un taller amb molta experiència acumulada ja que té més de cent anys d'història, hi ha ressenyades gairebé totes les contingències a fi d'actuar segons els protocols en cada situació.

Així que es va convocar d'urgència una reunió d'alt nivell (diem d'alt nivell perquè se celebrava al prestatge més alt del taller). Hi estaven convocats, a més dels entrenadors de peu de pista que ja coneixem, els papers més nobles –papers de fil, pergamins, papers de seda...– i les tintes millors –purpurines, brillants, lacats...– a fi de trobar una solució adequada al problema. I amb rapidesa, és clar, que la nit s'acabava...

La cimera es va celebrar sense entrebancs. El seny dels representants dels diferents sectors, unit a l'eficàcia dels protocols establerts, van fer que s'activés amb rotunditat el pla de xoc.

El Jaume ignora tot això. Quina sort que té, de tenir a la seva empresa elements tan eficients!

Així és que es van posar en marxa els mecanismes d'emergència. De primer, els ordinadors es van engegar. Quan es va sentir el *biiiiip* d'inici, com per art d'encantament, tintes i papers es van paraitzar. Tothom sap que el poder de l'amic Mac, el de la pometa, és molt alt. Poca broma, eh?

Un cop tothom quiet i parat, es va il·luminar el pilot de la guillotina que, amb veu fonda i potent, va bramar: "Papers malvats! Desgraciats! Que no sabeu qui sóc? Voleu que us trinxí de tal manera que no us reconeixerà ni la cel·lulosa que us va parir? Eh, tu, paper color palla! T'he vist! Vols que en faci espaguetis, de tu?" (és que el poder ancestral de la guillotina és gran. Normalment, és suau i eficaç i està ja molt lluny d'oferir la imatge sinistra que tenia fa més de 200 anys perquè ara treballa amb seguretat i eficiència, però en situacions d'emergència de vegades cal recórrer a les pors antigues...)

Però no us penseu que només hi havia accions sobre els papers, res d'això. Sabem prou bé que en el merder aquell les tintes també hi havien ficat cullerada.

Així que un regiment de bidons de dissolvent es van buidar damunt la immensa taca de pigments barrejats que s'estenia

com una marea fosca pertot. Amb rapidesa i sense soroll, draps esponjosos i enèrgics van fregar la superfície de la taula fins que va quedar neta com si res no hagués passat. Una intensa olor es va escampar fins als confins del taller.

El recinte havia recuperat gairebé del tot el seu l'aspecte normal. Llavors la màquina d'impremta, la gran, l'element cabdal de l'empresa, la que treballa a desdir hores i hores amb ritme i sense queixar-se, es va desvetllar del tot. Pensem que estava esgotada de fotre canya hores i hores a ritmes diversos, perquè el Jaume esprem tant com pot l'element estrella del taller...

Així doncs, l'Offset es va posar en marxa, a poc a poquet. I va dir: "Estimats elements de la impremta: lamento moltíssim el desgavell que s'ha produït aquesta nit. Com ja hauríeu de saber, jo sóc la culminació de la tasca. Heu d'arribar a mi amb coneixement, serenitat, netedat i precisió. Jo faré que passeu de ser papers sense caràcter, papers de magatzem i de prestatgeria, a impresos rutilants d'eficàcia i estètica remarcables. I vosaltres, tintes, passareu de ser líquids viscosos i sense cap més virtut que la capacitat de tacar, a lletres plenes de sentit, dibuixos meravellosos o fotografies d'un realisme corprenedor. I tot això només amb la voluntat de fer les coses bé i d'aprendre dels que en saben. Per tant, ja n'hi ha prou, d'aldarulls. Dono per acabat l'incident."

Si el Jaume hagués pogut sentir aquest discurs, segur que s'hauria emocionat.

Un gran silenci es va abatre sobre el taller. Els alts càrrecs van baixar de la prestatgeria més alta tot felicitant-se per l'èxit de l'operació que va cristal·litzar en un aspecte de taller net, ordenat. Era ja a trenc d'alba.

Quan poc després el Jaume va obrir la impremta, no va notar més que una olor suau de dissolvent. Va anar a tapar un dels bidons que, amb les presses, havia quedat destapat. I res més.

Potser hauríem d'explicar al Jaume què passa a la seva empresa de nit.

O no...

Agraïm a les persones i institucions relacionades a continuació que amb les seves aportacions hagin contribuït a fer possible l'edició d'aquest llibret:

Alfred Quintana i Garrido
Anna Fité i Pons
Assumpta Triadó i Aymerich
Blai Saleta i Manté
Carla Mulet i Matas
Caterina Solà i Ramoneda
Cinta Jubany i Mulet
Diana González i Lorente
Dídac Micaló i Rabeque
Dolors Serra i Lesan
Elvira Carrió i Arumí
Esteve Guardiola i Bufí
Família Fontana Nogueiro
Família Làzaro Prat
Família Punsola Vidal
Francesc Girbau i Cucurell
Gemma Xarles i Jubany
Isabel Gadea i Valera
Joan Aliberas i Maymí
Joan Jubany i Itxart
Joan Jubany i Lorente
Joan Jubany i Mulet
Joaquim Barbena i Martínez
Jordi Fradera i Noè
Jordi Puig i Panella
Jordi Xarles i Jubany
Josep Bermúdez i Guillamon
Josep Jubany i Itxart
Josep Jubany i Rodríguez
Josep Martín i Barbena
Josep Maria Calbet i Cassanyes
Llorenç Soldevila i Balart
Lluïsa Esteve i Boada
M. Àngela Serra i Torrent
Manuel Roig i Abad
Marga Franco i Casamitjana

Maria Jubany i Torner
Maria Majó i família
Mercè Monserrat i Bartra
Miquel Àngel Genestar i Pujana
Mireia Jubany i Rodríguez
Montserrat Jubany i Itxart
Montserrat Xarles i Jubany
Núria Manté i Bartra
Núria Ribas i Martí
Pol Jubany i Itxart
Ramon Llinés i Camps
Rebecca Fradera i Jubany
Rita Jubany i Itxart
Rocío Martín i Sánchez
Roger Fradera i Jubany
Roser Trilla i Prujà
Salvador Morera i Tanyà
Sara Bonet i Monné
Soledad Sánchez i Escobar
Toni Cantó i Vera
Virginia García Del Pino
Xavier Pacheco i Taberner

- Ajuntament de Mataró
- Biblioteca Pública Frederic Alfonso i Orfila de Sentmenat
- Biblioteca Pública Antoni Comas de Mataró
- Biblioteca Pública Pompeu Fabra de Mataró
- Diari ARA
- Universitat Oberta de Catalunya (UOC)
- Punts Volats

Aquesta obra ha estat editada per
l'Associació Cultural Helena Jubany
gràcies als convenis amb
la **Direcció de Cultura de l'Ajuntament de Mataró**
i la **Universitat Oberta de Catalunya**
i les aportacions dels membres de l'associació i altres persones.

S'ha distribuït gratuïtament amb el **diari Ara**
el dia 31 de desembre de 2022.

associació
**helena
jubany
i lorente**

Enamorada de la lectura des de l'adolescència, l'**Helena Jubany** visqué a l'entorn del llibre com a periodista, llibretera, contertuliana, autora de recensions, correctora, bibliotecària, contacontes... i darrerament esbrossava il·lusionada el camí de la producció pròpia amb relats curts. Però aquest moment dolç de la seva vida i la seva vocació literària va ser estroncat la matinada del 2 de desembre de 2001, en què fou assassinada, a l'edat de 27 anys. Els qui la van matar avui encara són al carrer, i el periple jurídicopolicial per arribar a judici continua obert.

L'**Associació cultural Helena Jubany i Lorente**, creada per familiars, amics i companys de l'Helena, vol mantenir encesa la flama del seu record i prendre el relleu de la seva il·lusió per la creació literària i la narració oral.

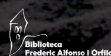
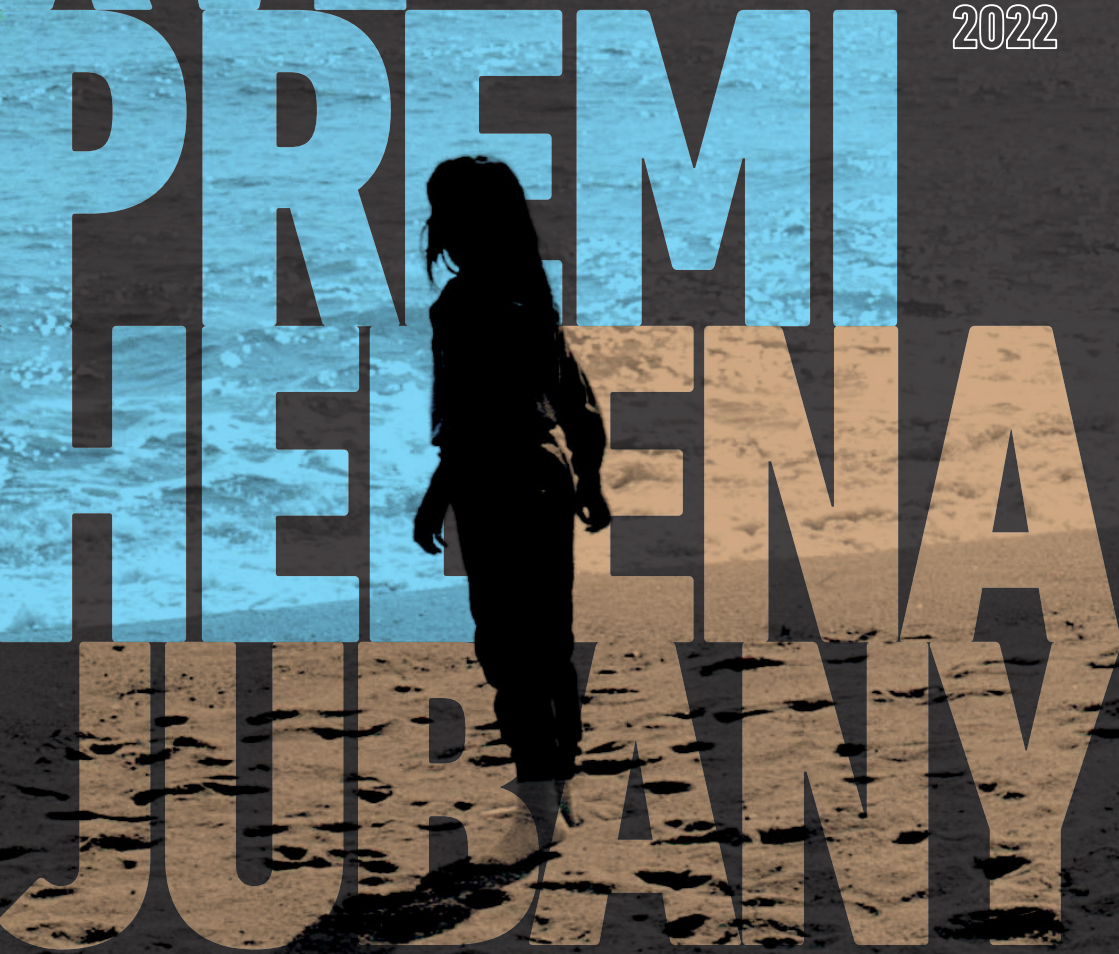
Amb aquesta finalitat, l'associació ha instituït el **Premi Helena Jubany** de narració curta o recull de contes per a ser explicats, que es convoca cada any el 27 de febrer, data del naixement de l'Helena, i es lliura el 2 de desembre, data de la seva mort.

+info a <http://helena.jubany.cat>

XVÈ

PREMI LITERARI DE NARRACIÓ CURTA O RECURS DE CONTES PER A SER EXPLICATS

2022

associació
**helena
jubany**
i lorente